

Nezavisne novine: Intervju sa visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Razgovarala: Nihada Hasić

Paljenje zgrada institucija vlasti tokom protesta građana u FBiH nije bio državni udar, iako to tako smatraju brojne političke stranke, tvrdi Valentin Inzko, visoki predstavnik međunarodne zajednice u BiH.

“Ugrožene su političke karijere političara koji su previše dugo ignorirali legitimne frustracije građana i sprečavali institucije da se bave pitanjima kao što su korupcija, ekonomski razvoj i stvaranje novih radnih mjesta za sve ljude, a ne samo političare i članove njihovih porodica i prijatelja, ocjenjuje Inzko I naglašava da se demonstracijama ne može mijenjati ustavno uređenje BiH ted a “politički lideri koji pričaju o raspadu zemlje jednostavno nisu ozbiljni.”

„Demonstracije koje su u toku desile su se zbog jasnih razloga i one bi trebale biti zvono za uzbunu – glasno i jasno. Prioritet mora biti na rješavanju socio-ekonomskih i političkih reformi, koje su u interesu građana. Akcenat također treba staviti na ispunjavanje uslova za dalji put BiH na planu evroatlantskih integracija. Napredak na tom planu bi donio nove reforme koje bi stvorile bolje uslove za sve. Lideri širom zemlje trebali bi čuti vapaj naroda za bolji život. Frustracije i stvari na koje se građani žale slične su širom zemlje”, kaže visoki predstavnik.

Nezavisne novine: Nakon što je tokom protesta građana zapaljeno i nekoliko zgrada institucija vlasti, brojne političke stranke upozorile su da je ovo bio državni udar. Da li je, po vašoj procjeni, trenutno ugrožen sistem vlasti u FBiH, ali i BiH jer svoje sjednice ne održavaju ni Vijeće

ministara BiH ni parlament BiH?

Valentin Inzko: Ne, ovo nije bio pokušaj državnog udara. Institucije kao takve nisu ugrožene. One moraju funkcionirati. Osuđujem nasilje koje su počinile male grupe onog prvog petka kada je došlo do demonstracija. Nasilje protiv demonstranata, policije, novinara i imovine, kada smo bili svjedoci i paljenja nekih zgrada, nije prihvatljivo, ali sada je na nadležnim vlastima da sagledaju to pitanje i preduzmu potrebne radnje u skladu sa zakonom. Pravim razliku između nekolicine demonstranata koji su činili nasilje na samom početku protesta i ogromne većine demonstranata koji se mirno okupljaju u protekle dvije sedmice kako bi predložili vlastima svoje legitimne frustracije i očekivanja. Postoje jasni temeljni razlozi za proteste i mora se djelovati kako bi se ti razlozi uklonili.

Predsjedništvo BiH je nastavilo raditi i ja sam pozdravio najavu Zastupničkog doma BiH da će se vratiti na posao. Očekujem da sve institucije nastave ili da brzo krenu s radom u punom kapacitetu u cilju rješavanja mnogih preostalih reformskih pitanja. U tom kontekstu, pozdravljam odluku člana Predsjedništva Radmanovića i nekih zvaničnika iz Republike Srpske da nastavljaju raditi u institucijama po normalnom rasporedu. Ovo je primjer koji i drugi trebaju slijediti.

To što neki pozivaju na ustavne promjene niko ne bi trebao da posmatra kao prijetnju. Demonstracije same po sebi ne mogu voditi ka promjeni ustavnog poretka Federacije i njenih kantona, niti strukture BiH kao cjeline. Takve promjene mogu se provesti samo kroz zakonodavni proces mijenjanja ustava, uz sudjelovanje svih strana i uz određene zaštitne mehanizme. Jednostrane promjene unutrašnjih struktura ove zemlje nisu moguće. Osim toga, reći ću savršeno jasno da međunarodna zajednica ostaje apsolutno privržena očuvanju suvereniteta i teritorijalnog integriteta države Bosne i Hercegovine.

Nezavisne novine: Jesu li domaće političke snage tražile

intervenciju OHR-a da pomogne u prevazilaženju aktuelnih problema kada imamo smijenjene kantonalne vlade, zahtjeve za vanredne izbore i nezasjedanje parlamenta i Vijeća ministara BiH?

Valentin Inzko: Sve intenzivnije aktivnosti građana u iznošenju konkretnih zahtjeva onima koje su izabrali vrlo je pozitivno i pokazuje da građani u ovoj zemlji smatraju svoje političke lidere odgovornim za dugogodišnje probleme u Bosni i Hercegovini. Nedavna dešavanja također su pokazala potrebu za postojanjem dinamičnog građanskog društva, a nadam se da će politički lideri širom zemlje podržati daljnje jačanje ovog sektora. To je jasan pokazatelj nivoa demokratije. Građani će imati šansu da iznesu svoje stavove i ocijene koliko su dobro različiti zvaničnici i političke stranke odgovorili na njihove zahtjeve kada budu glasali na izborima u oktobru.

U ovom kontekstu, dozvolite mi da iskoristim priliku i da kažem nešto izabranim zvaničnicima ove zemlje: ovo je vaša zemlja, vi ste bili kandidati na izbornim listama, vi ste dali obećanja i preuzeli obaveze prema građanima. Sada je vrijeme da ispunite obećanja i pokažete rezultate. Predugo ste pažnju usmjeravali na vaše lične i stranačke interese i na ono što ste nastojali prikazati kao etnički zasnovane programe pri čemu niste previše uzimali u obzir konkretne potrebe ove zemlje i njenih građana. Vrijeme je da se podsjetite kako javna služba nije privilegija ni pravo i da imate obaveze prema građanima koji su vas izabrali, a ne prema šefovima političkih stranaka koji su vas kandidirali na izborne liste.

Vanredne izbore za puni mandat od četiri godine nije moguće provesti u skladu s onim što predviđa postojeći Ustav BiH i njihovo održavanje bi zahtijevalo donošenje značajnih izmjena zakonskog okvira. Prijedlog da Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine može pozvati na održavanje vanrednih izbora na svim nivoima pokreće nekoliko pitanja na osnovu postojećih ustavnih rješenja u BiH. Uvjeren sam da stranke iz Republike Srpske s pravom tvrde da Parlamentarna skupština BiH ne može

usvojiti zakon koji bi joj omogućio raspuštanje zakonodavnih tijela na nižim nivoima vlasti.

Nezavisne novine: Zbog konstantnih političkih sukoba u FBiH, koji ne prestaju od izbora 2010.godine, smatrate li se i vi odgovornim za stanje u ovom dijelu BiH jer je PIC 2011. godine poništio odluku Centralne izborne komisije koja je bila utvrdila da su čelnici FBiH nelegalno izabrani, a upravo su oni imenovali Vladu FBiH čiju smjenu sada traže građani?

Valentin Inzko: Svima je poznato šta je prethodilo mojoj odluci iz 2011. godine. HDZ BiH i HDZ 1990 više od šest mjeseci su opstruirali imenovanja delegata u Dom naroda Federacije BiH, a neki politički lideri sasvim su jasno pokazali da nisu spremni preuzeti konstruktivnu ulogu u formiranju vlasti u Federaciji. Nadalje, u jednom trenutku je postojala i pravna nejasnoća s obzirom da su postojale dvije vlade Federacije BiH, pri čemu su i jedna i druga tvrdile da su na vlasti.

Kao i uvijek, najlakši način za političke stranke i organe vlasti da izbjegnu odgovornost za svoje postupke kojima onemogućavaju propisno funkcioniranje institucija je da za probleme u ovoj zemlji krive OHR i mene kao visokog predstavnika.

Međutim, kao što smo vidjeli tokom aktuelnih protesta, demonstranti odgovornim smatraju nadležne vlasti i domaće političke lidere. Opet ponavljam da političari u cijeloj zemlji moraju ove zahtjeve shvatiti ozbiljno. Kriviti međunarodnu zajednicu, drugu etničku grupu ili druge političke stranke – to više ne funkcionira. Građani, između ostalog i u Republici Srpskoj, vide šta je iza takve priče i svi žele promjene, i da se težišta prvenstveno stavi na rješavanje socijalno-ekonomskih problema. Siguran sam da će u BiH, kao i drugdje, građani smatrati izabrane političke lidere odgovornima i na izborima birati stranke i pojedince po tome ko može najbolje predstavljati njih i njihove stavove. Tako

funkcionira demokratija i to je ono što i u BiH želimo vidjeti kao dio političke kulture.

Nezavisne novine: Komesar EU za proširenje Štefan File danas je saopštio da se povlači iz pregovora o presudi „Sejdić-Finci“ zbog neuspjeha bh. političara da se dogovore o ovom uslovu za napredak ka EU. Ima li pomaka političara na ispunjavanju uslova za zatvaranje OHR-a?

Valentin Inzko: Komesar Fuele i cijela Delegacija EU u BiH uložili su ogromne napore da se postigne dogovor koji bi omogućio BiH da napreduje ka EU. Velika je šteta da je sedam političkih lidera propustilo šansu da BiH povede ka članstvu u Evropskoj uniji zato što se nisu uspjeli dogovoriti o provođenju presude Sejdić-Finci. Kao što je komesar rekao, odgovornost je na njima.

A, kao što je slučaj s integracijom u EU, jednako malo napretka postignuto je i u pogledu ispunjavanju uslova za zatvaranje OHR-a. U tom kontekstu, ništa novo se nije desilo od posljednje sjednice Vijeća za provedbu mira (PIC) u decembru prošle godine, kada je Upravni odbor PIC-a izrazio zabrinutost zbog nepostizanja napretka na 'programu 5+2'.

Ovo je posebno tačno u slučaju državne i vojne imovine. Odluka Ustavnog suda o ovom pitanju jasno kaže da je država BiH originalni vlasnik ove imovine prema Daytonu i da država, pri upravljanju tom imovinom, mora uzeti u obzir potrebe entiteta. Svako rješenje mora biti u skladu s odlukom suda, imajući u vidu da su, u skladu s Daytonom, odluke Ustavnog suda BiH konačne i obavezujuće. Opet kažem, odgovornost da se nađe rješenje u skladu s ovom odlukom jasno leži na vlastima i političarima BiH.

Nezavisne novine: Pošto teško ide „preuzimanje odgovornosti za BiH od strane domaćih političara“, hoće li se institucije međunarodne zajednice ponovo morati jače angažovati u BiH ili će nastaviti samo slati pozive na unutrašnji dogovor i sa

distance kritikovati „neodgovorne lidere“?

Valentin Inzko: Međunarodna zajednica može pomoći, ali glavna odgovornost je na BiH i njenim liderima. Kao rezultat aktuelnih demonstracija, došlo je do porasta pažnje prema BiH, ne samo u EU nego i među ostalim članicama međunarodne zajednice. Ta pažnja šalje jasnu poruku da je međunarodnoj zajednici stalo do BiH i da je spremna pomoći građanima i vlastima da nađu rješenja za trenutne probleme.

Sada je odgovornost svih vlasti i lidera u ovoj zemlji da poduzmu mjere da se riješe dugoročni i dobro poznati problemi u zemlji, osobito u borbi protiv korupcije, jačanju ekonomije i otvaranju novih radnih mjesta.

U tom kontekstu, iskoristit ću ovu priliku da kažem da su vitalni nacionalni interesi zaista važni, ali iz perspektive običnih ljudi, svi u Bosni i Hercegovini dijele isti vitalni ekonomski interes, a to je interes da vode normalan, dostojanstven, produktivan život.